

ANTROJI DALIS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1996 m. vasario mėn. 24 d. / February 24, 1996

Nr. 39(8)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Tryliktas sonetas

Gal man ir netinka rašyti apie mirtį: nesu nei dvasininkas, nei gydytojas, nei apdraudimo agentas... nei laidotojas. Tačiau mirties savoka man, kaip žmogui, yra tiek pat reikšminga, kaip ir jiems. Ir aš galiu autoritetingai su pasitikėjimu tarti: kiekvienam lemta numirti. Arba: gyvenimas be mirties būtų neįmanomas. Tačiau negaliu, kaip dvasininkas, rankas pranašiskai iškėles, pasakyti: netikintajam mirtis yra pa- baiga, o tikintajam — pradžia. Pradžia — kur? Be abejo, danguje. Ten — toliu tolybėje. Juk dar ne- seniai, sėdėdamas Švento Kryžiaus kapinių šventovėje, Culver City, CA, visą laiką stebėjau majestotišką Priskelimo paveikslą už altoriaus ir tuos vitražus palubėje. Dešiniajame buvo įrašas „Te angelų chorai tave pasitinka“. Kairiajame vitražė: „Te angelai nuveda tave į rojų“. Angliškai tas „Te“ rašo- mas „May“.

Pastaruoju metu šitokios min- tys draikosi mano ūkanotoje galvelėje. Kaltas 1996 metų sau- sio mėnuo. Lietuviais negausioje Los Angeles nausėdijoje per kelias savaites paeiliui numirė keturi lietuviai. Jeigu mirtis ne-

būtų tik savoka, aš priekaištau- čiau mirčiai. O ji tėra tik tam tikro gamtos vyksmo fenomenas, tik transformacijos raiška. Taigi nieku dėta. Kaltinkim kūną. Kaltinkim ligą. Kaltinkim gamtą, žiemą, likimą...

O iš tiesų nieko negalima kal- tinti. Amžinai atsiskyrė brangūs žmonės. Ką padarysi. Sausio 3 dieną numirė dailininkė Ilona Brazdžionienė-Kerr. Dar taip ne- seniai su ja kalbėjau šalia jos dviejų paveikslų, išstatytų grupi- nėje parodoje Los Angeles. Meno asociacijos galerijoje. Džiaugėsi ji tuo, kad juri komisija priėmė jos darbus, nors bendra tema buvo ne pagal jos charakterį — nūdienė erotika.

Sausio 4 dieną po ilgos, ilgos ligos numirė našus rašytojas Jur- gis Gliuda. Teko man recenzuo- ti, berods, kelis jo romanus. Ver- tinau jo prozos bene svarbiausią polinkį — aistringai narplioti lie- tuvių gyvenimo bei likimo aktua- lijas. Jo romanai liepėjo patrioti- nių samprotavimų reikšmin- gumu, deja, niekada lietuvių kalbos beletristiniu grožiu, bent tikslumu. Vis tiek jis laimėjo daugelį premijų.

Sausio 21 dieną netikėtai numi-

rė ilgametė Santa Monica gyven- toja Rūta Ariėnė, mylima Pauliaus Aro žmona. Jos vardu jis pavadino judviejų solidų butnamį. Eidamas Euclid gatve prie California avenidos visad nūdžingų pamatę užrašą „Rūta Apartments“.

Po kelių dienų, sunkiai sirgęs, atsiskyrė Vytautas Plukas, spau- dos ir minties žmogus, palikęs gerą pluoštą neišleistų eilėraščių, spausdinęs savo rašinius; dosnus, paslaugus, ypač vyresnio am- žiaus žmonėms. Čia nesiruošiu minėti visų jo visuomeniškų privalumų. Gaila, kad taip įvyko. Reikėjo atsisveikinti, ir tiek. Kai kam tos per dažnos mirtys sukėlė niūrią, neįaukią nuotaiką.

Ką reiškia toks atsisveikini- mas, atsisveikimas? Kokiomis mintimis, kokiais prasmingais žodžiais galima būtų sušildyti ne- tekties liūdesį? Prisiminiau Rai- nerio Rilke's „Sonetus Orfė- jui“. Gyvenimo-mirties sąsajos tema Rilke's (1875-1927) poezijoje yra esminė. Tuos 55 sonetus, su- skirstytus į dvi dalis, jis parašė per kelias, savaites, sužinojęs apie jaunutės šokėjos Wera Knoop staigią mirtį. Jos motinai Ouckama paguosti laiške jis nu- siuntė antros dalies XIII sonetą, jo žodžiais, labiausiai jam artima ir vertingiausia.

Nėra lengvai įkandamas Rilke's sonetų turinys. Tai patyriau jau- nystėje, kai pirmą kartą varčiau jo knygas. Vis dėlto neišdylančiai ismigo Trylikto soneto pradžia: „Sei allem Abschied voran, als waere er hinter/ wie der Winter, der eben geht“. Tik dvi eilutės, bet nesiduoda išverčiamos. Pamė- ginsiu proziškai: Būk pasiruošęs atsisveikimui, lyg jis būtų jau pra- ejęs, kaip ką tik pasibaigusi žiema. Kitose posmo eilutėse: Nes tarp žiemų yra viena begalinė žiema, kurią, tik išžiemojus, tavo širdis išstveria.

Taigi, pranokime netekties gė- lą. Išlaikykim valios tvirtumą. Tegul atsiskrymai mūsų nesu- gniuždo. Nebijokim gyvenimo kaitos, nei vienvėsės, nei mirties. Išidėmėtina, kad šiame XIII sone- to posme žodžiai, susiję su žiema, pavartojami keturis kartus. Reiškia, žiema arba mūsų sielą gau- bianti vėsa yra tokia visuotinė žmogui. Tokia ji buvo ir Rilkei, nuolat keliausiam iš vienos šalies į kitą, nuolat išgyvenusiam atsisveikimus su artimaisiais, nuolat laiškais ieškojusiam žmonių artumo, paramos... Sirgo poeta nepagydoma, skausminga liga, o vis tiek visas savo buitį žiemas, skausmus ir sielvartus jis storiškai paversdavo nuostabia giesme. Iš jo elegijų ir sonetų į mūsų dabartį byloja pagrindinė tiesa: gyvendami vienintelį kartą ir pagaliau susiliedami su gamtos pilnatve, džiugiai įsijunkim ir pa- naikinkim skaiti — „zaehle dich jubelnd hinzu und vernichte die Zahl“. Visatos pilnatvėje skaitčiai neturi reikšmės.

Pranas Visvydas

Vėl paviliojo auką kapai...

(Alfonsas Dargis 1909-1996)

— Maironis

JURGIS JANKUS

Vėl vienas benamis išėjo į Am- žinuosius Namus. Sausio mėnesio 13 dieną Vokietijoje Friedrichs- hafene mirė dailininkas Alfonsas Dargis, žmogus, kuris, iš savo žemės išvytas, kitur namų nebe- galėjo rasti. Kai rusiški bolševi- kai pradėjo siaubti Lietuvą, Al- fonsas buvo Vienoje bebaigias mokslus. Gavęs diplomą susi- rinko geriausius savo darbus ir patraukė į Lietuvą. Prie sienos jau pasitiko kitokie muitininkai. Jį patį įleido, bet darbus čia pat suplėšė ir numetė. Toks sutiki- mas, žinoma, žmogui skaudžiai nuėjo per širdį, bet dar skaudžiau buvo, kai sužinojo, kad ir išva- žiuoti nebegali, o Vienoje dar turėjo nebaigtų reikalų. Tik švie- timo komisaro Antano Venclovos užtarimu gavo leidimą išvykti. Ir truputį žvilgtelėjęs į okupantą, dar negalėjo tikėti, kad savo kraš- te, nors ir okupuotame, nebūtų galima gyventi. Vienoje apsitvar- kęs vėl grįžta ir kaip dekoratorius pradeda dirbti teatre. Ką išmokęs svetur, norėjo savam krašte pri- taikyti. Tik netrukus pradėjo atsiverti nepažinus naujos valdžios veidas. Greitai pasijuto sėdis ant parako statinės. Žmogus, rodos, nieko ir staiga dingsta. Net nežinia kodėl. Tik todėl, kad aplinkui besitrainiojančiam, Maskvai ištikimybę prisiekusiam kas nors tavo nepatiko, o Alfon- sas buvo toks, kad valdžiai, kuri naktimis nieko dėtus žmones atsidūręs Vienoje, bet iš krašto visi keliai buvo uždaryti. Jokie venclovos nebegalėjo padėti.

Tuo tarpu prasidėjo vadinamo- ji repatriacija. Maskva susitarė su Berlynu pasikeisti žmonėmis. Rusai išleis iš Lietuvos vokiečius, o vokiečiai į vokiečių vietą atsiųs Punksko lietuvių. Taip atsirado šio toks plyšys, ir daugelis pa- vajo jaučiančių lietuvių ėmė pasi- dirbinėti dokumentus, rodančius, kad ir jie turi vokiško kraujo. Al- fonso giminės tokius dokumentus parūpino ir jam. Sunkios buvo laukimo dienos, nes reikėjo drebėti, kad kas liežuvio nepakištų. Kai priartėjo išvykimo diena, vienas iš draugų pasakė, kad tą naktį nenakvotų namie. Alfonsui dviejų sykių nereikėjo sakyti. Grįžęs iš darbo, į lagaminėlį susi- dėjo reikalingiausius daiktus, šeimininkei pasakė, kad išvažiuo- ja į Vilnių ir išėjo nakvoti pas draugą. Kitą rytą sužinojo, kad naktį tikrai buvo du atėję Alfon- so ieškoti. Kai šeimininkė pasa- kė, kad su reikalais išvažiavo į Vilnių, dar klausinėjo ko, pas ką, bet moteris pati nežinojo, tai nie- ko ir pasakyti negalėjo. Ta žinia Alfonsą visiškai išgąsdino. Su baime ėjo į traukinį, traukiny irgi drebėjo ir atsikvėpė tik tada, kai traukinys įriedėjo į Vokietiją. Ne jis vienas toks buvo ir ne jis vienas drebėjo, ir turbūt nė vienas neatėjo į galvą, kad po daugelio metų už okupanto apga- vimą bus atsikėsytas — bus atim- ta Lietuvos pilietybė.

Išvykęs į Vokietiją, ligi pasi- kėsimo prieš Hitlerį dirbo teat- ruose. Po pasikėsimo visus teat- rus uždarė, teko dirbti fabrike.

Dailininkas Alfonsas Dargis 1973 metais.

Paskum iš sovietų užimtos vietos vėl tik su portfeliku perbėgęs pas amerikiečius, įsikūrė Goet- tingen'e. Dirbo Goettingen'o ir Hanover'io teatruose duonai, o savo kambarėly menui. Apie tą laikotarpį *Deutsche Gewerkschaft Zeitung* meno kritikas taip rašė: „Alfonsą Dargį susitikau ne atsi- tiktinai. Jis laikomas iškiliausiu Goettingen'o grafiku. Nuėjęs pas jį į vieno kambario butą, radau jį palinkusį ant medžio gabalo, ruo- šiantį jį spausdinimui. Kambario sienos buvo apkabintos grafikos darbais ir nuostabia tapyba. Nors jis jau nemaža metų buvo išgyve- nęs Vokietijoje, bet įkvėpimą te- besisemia iš bedugnio Lietuvos liaudies meno šaltinio“.

1951 metais, ieškodamas tvir- tesnio pamato po kojomis, pusbro- lio dailininko Liudo Vilimo kvie- čiamas, atvyko į JAV. Pusbroli

amerikinį gyvenimą jau buvo pradėjęs Rochester'je (N.Y.), tai ir Dargis čia nutūpė. Čia susi- tvarkė taip: penkis dienas ati- davė duonai, o paskutines dvi, šeštadienį ir sekmadienį, menui. Kiek padirbėjęs, susiradęs vertėją, pasiėmė keletą darbų ir užėjo į Rochester'io Meno galeriją pasiteirauti, ar negalėtų joje surengti savo darbų parodos. Nu- ėjęs taip sau, tik pažiūrėti, ką amerikiečiai apie jo darbus gali pagalvoti, bet išėjo šypsodamasis — galerija sutiko jo parodą rengti. Ir toji paroda buvo ne paskutinė, nes po jos beveik kasmet jo paro- dos buvo toje pačioje arba ir ki- tose, po miestą pabirusiose gale- rijose.

Tada Jean Walrath rašė: „Dar- gio tapyba užvis labiausiai traukia savo nepalyginamą pa- slaptį ir smagumo gelmių

derinimu, savo trapumu ir subti- lumu. Vis kur nors matyti saulė raudoname ar geltoname skrituly apšviesta tokia spalvota šviesa, jog atrodo, kad atsispindėtų iš skaidraus vandens gelmių, o raš- to tamsumas mena vidurnakčio saulę. Nuostabu, su koku sub- tilumu jis visa tai padaro. Jo kompozicijose telkiasi vos suvo- kiamos prizmės, dvelktelejimai, debesys, augimas ir erdvė, erd- vė“.

Virginia Jeffry rašė: „Pirmiau- sia Dargį reikia sveikinti už paveikslų pavadinimą. Sunku su- prasti, kodėl abstraktiniai dailininkai apkrauna savo pa- veikslus vardais. Vardai stumia žiūrovą paveikslą suprast. Paveikslas turi kalbėti pats už save, be jokių pastabų. Jeigu nori rasti prasmę, eik ir ieškok, bet kodėl neužtektų pasidžiaugti for- momis, spalvomis ir ta nuotaika, kuria paveikslas tave šnekina. Dargio parodoje tik eini nuo vie- no paveikslu spalvų sąskambio prie kito džiaugdamasis, neklau- sinėdamas“.

Tada Dargis visus savo pa- veikslus vadindavo tik kompozici- cijomis. Tik vėliau, pirkėjų spira- mas, pradėjo ir vardus sugalvoti.

Čia Dargis pirmiausia įsitvirtino amerikiečiuose. Ir ne vien Rochester'jį. Jo parodos pasi- maišydavo kolektorių net iš tolo- kų vietų. Vienoje parodoje pats mačiau, kaip vienas, apžiūrėjęs parodą, pasirinko septynis pa- veikslus. Kai permetu mintimi, ką jis čia sukūrė ir tuos likučius, kurie dabar į Lietuvą pateko, tai namo sugrįžo dauguma tik tu, kurie niekam į akis nekrito. Ga- liu paminėti tik vieną atvejį: vie- ną visą parodą (Alfonsas bene tik pirmą kartą vyko į Vokietiją pasi- dairyti su mintimi gal ten ir pasi- likti) Rochester'io Meno galerija nupirko, o paskum pati išparda- vė. Tų ir daugybės kitų jo dar- bų lietuvių akis niekada nebema- tys.

Nors čia susirado gerą būrį draugų. Gal net daugiau ameri- kiečių negu lietuvių, bet Ameri- kos nepamėgo. Čia žemė buvo ne jo būdai. Traukė atgal į Europą. Akyse vis tebestovėjo Hitlerio mieto teatras, kai visi, išskyrus vieną kitą šnipuką, buvo nusi- teikę prieš diktatoriaus prievar-

(Nukelta į 3 psl.)

Ilonos Brazdžionienės-Kerr paveikslas „Naktis“ (Monikos Lembertienės nuo- savybė).

Šiame numeryje:

Atsiskrymai • A.a. dailininkas Alfonsas Dargis • Vilniaus styginis kvartetas Floridoje • Rogės ir pakinktai Lietuvoje • Apie bibliografą Juliją Tamošiūną • Paul Verlaine šimtmečiui • Ar- chitektas Algimantas Bublys • Corcoran galerija Washington'e • Pasaulio lituanistų bendrijos konferencija

Dailininkas Alfonsas Dargis tarp savo mokinių 1970-ųjų dešimtmėčiu

Meninis pragiedrulis iš tėvynės

Vilniaus styginis kvartetas Amerikoje

ALGIS ŠIMKUS

Pastaraisiais metais mūsų lietuvių telkinius Amerikoje buvo užplūdęs nepriklausomybės atgavusios Lietuvos „estradininkų“ bei pseudoliaudiškų susibūrimų tvanas. Jie dainavo Lietuvoje paplitusias dainuškas, daugiausia su banaliais tekstais, pritaikytas rusiškų, vokiškų, čigonų ir dar kitoniškų įtakų melodijoms, su po to einančiais koldūnų ar cepelinų pietumis. Reta iš tokių dainų paliko atmintyje ir buvo tautiečių kartojama. Suretėjo ir tokių renginių lankytojai.

Taip supilkėjusioje mūsų išeivijos kultūrinio gyvenimo aplinkoje, greta retų Čikagos Lietuvių operos spektaklių bei vieno kito atsilankančio iš Lietuvos pavienio solisto, malonios atgaivos atnešė šiemet Amerikoje besilankančias Vilniaus styginis kvartetas, jau pagarsėjęs Lietuvoje bei daugelyje Europos centrų. Po daug pasirodymų kituose Amerikos lietuvių telkiniuose šį kvartetą teko išgirsti vasario 8 dieną Floridos Jupiter-Tequesta Šv. Judo parapijos bažnyčioje. Koncertas surengtas V. Šaltūno vadovaujamos Palm Beach LB vieneto, ypač šiuo reikalu besirūpinančių Jadvygos Damušienės, dr. Albinos Prunskienės bei Šv. Judo parapijos muzikos direktoriaus L. Stuko pastangomis.

Styginio kvarteto žanras laikomas vienu efektingiausių muzikinės išraiškos būdų. Žymiausi pasauliniai kompozitoriai yra sukūrę daugybę kvartetų ar panašiais pavadinimais veikalų. Muzikologų nuomone, styginio kvarteto forma visada galima pasakyti „viską, kas reikalinga, ir niekada per daug“.

Vilniaus styginis kvartetas koncerto metu Lietuvių dailės muziejuje, Lemont, Illinois, šių metų sausio 28 dieną: (iš kairės) Audronė Vainūnaitė, Petras Kunca, Audronė Pšibilskienė, Augustinas Vasiliauskas. Koncertą surengė Lietuvos vaikų globos būrelis „Saulutė“.

Algio Mockailio nuotrauka

Vilniaus styginio kvarteto nariai: Audronė Vainūnaitė (pirmasis smuikas ir vadovė), Petras Kunca (antrasis smuikas), Audronė Pšibilskienė (viola) ir Augustinas Vasiliauskas (violončelė). Jie atliko penkis kūrinius: Franz Schubert'o Kvartetą op. 125, Nr. 1, Dmitri Sostakovičiaus Kvartetą op. 49, Nr. 1, M. K. Čiurlionio Kvartetą C-minor, L. Boccherini Kvartetą op. 33, Nr. 6 ir L. Schulhoff penkių šokių ritmų įkvėptą ciklą.

Koncerto pradžioje atliktas Schubert'o Kvartetą opus 125, muzikams gal dar pilnai neapsipratus su didelės bažnyčios akustinėmis sąlygomis ar iš viso dar „neįsibėgėjus“, paliko kiek blankesni įspūdį. Smuikininkė vado-

vė jame skambėjo kiek per daug kukliai. Prie jos taikėsi ir kiti kvarteto nariai. Labai plačioje ir aukštoje patalpoje šis ankstyvas Schubert'o kvartetas, parašytas kompozitoriui beinančios vos šešioliktus metus, yra laikomas vienu geriausių jo kūrinių, savo brandumu pranešančių daugelį vėlesnių jo kūrinių.

Po to ėjo Sovietų Rusijos kompozitoriaus Sostakovičiaus Kvartetą op. 49. Šis kompozitorius gyveno ir kūrė sovietinės imperijos laikais ir daugelyje savo kūrinių propagavo sovietines idėjas, nors vis tiek ne kartą pakliudamas į valdančių sluoksnių nemėgtis. Jis buvo pakartojamai paskelbtas esąs pasidavęs „dekadentinio buržuazinio formalizmo“

įtakoms ir praradęs sąlytį su liaudies masėmis, dėl pastangų pasukti į tada pasaulyje išgalintą modernizmą. Nepaisant politinio blaškymosi, jis visgi sugebėdavo atgauti valdančių malonę, ypač dėl to, kad jo įdomiai ir gabiai parašyti veikalai pradėjo populiarėti visame pasaulyje. Šiame koncerte atliktas Sostakovičiaus kvartetą tai aiškiai parodė. Tai įdomiai ir nesunkiai klausomas gerokai modernių atspalvių kūriny, kurį lietuviai stygininkai nuosirdžiai ir įtikinančiai atliko.

Lietuviškajai publikai įdomiausias buvo dar čia nęgirdėtas M. K. Čiurlionio Kvartetą C-minor. Tai viena iš jo negausių pilnai išbaigtų kompozicijų (šalia simfoninių poemų Mėškas ir Jūra), pa-

rašyta bebaigiant studijas Leipzig'e. Tai muzikaliai ir techniškai nuosekliai išvystytas kūrinys, įrodantis, kad Čiurlionis buvo jau tapęs tikru profesionalaus lygio muzikos kūrėju. Nors šis ankstyvas kūrinys originalumu dar ne labai pasižymi, tačiau jame jau pilnai aiškėja Čiurlionio talentas ir sugebėjimas neoromantiškai, lyrinei muzikai. Greta pasaulinio garso kompozitorių kūrinių, Čiurlionis suskambėjo visiškai tolygiai. Po pertraukos atsigavę instrumentalistai jį grodami nuaidėjo nauja energija ir muzikine išraiška. Klausytojams tai tapo maloniu, ilgam prisimintinu išgyvenimu, kuris buvo priimtas nuosirdžiais plojimais.

Koncertas baigtas barokinio kompozitoriaus Boccherini Kvartetu op. 33, A-major ir naujesnių atspalvių, nacių koncentracijos lageriuose žuvusio kompozitoriaus Schulhoff penkių dalių sekme įvairių tautų šokių ritmais.

Vilniaus styginis kvartetas, suorganizavęs dar 1965 metais, pasirodė subrendęs vienetas, išvystęs šiltą ir vientisą sąsąmbą bei aukštą muzikalumą. Apie šio vieneto meninį lygį *Houston Chronicle* muzikinis recenzentas Charles Ward parašė, kad daugelis Vakarų pasaulio kvarteto vienetų galėtų vien sapnuoti. Jų grojimas buvo rimtas, iškilus, pilnas veikalui tinkamo charakterio ir niekada nesiekia pigių efektų. Stipriausiai kvartetą ir jo vadovė pasirodė ramiose, lyriškose dalyse, nors daugelyje gyvesnių epizodų jie taip pat sugebėjo dinamiškai ir ugningai sublizgėti. Ne veltui Vilniaus styginis kvartetas yra tapęs populiariu daugelyje Europos centrų ir visoje Lietuvoje. Už puikiai parinktą ir atliktą programą jam priklauso nuosirdi padėka nuo erdvių bažnyčios salė beveik užpildžiusių, rimtesnių kultūrinių renginių išsiilgusių tautiečių bei šį kartą net gausiai atsilankiusių amerikiečių publikos.

Rogės ir pakinktai Lietuvoje

JURGIS GIMBUTAS

Malonu supažindinti su nauju etnografinio veikalų: Janina Morkūnienė, *Valstiečių rogės, pakinktai ir jų gamyba*. Lietuvos istorijos institutas ir Mokslo ir enciklopedijų leidykla: Vilnius, 1994. 176 puslapiai, 79 paveikslai tekste ir 43 puslapiai fotografijų. Tiražas — 1,000. Aptariama kinkmo žiemos transporto priemonių gamyba, klasifikacija, kaip tie dalykai buvo vadinami 19 amžiaus antroje — 20 amžiaus pirmoje pusėje. Lyginama Lietuvos ir kaimyninių kraštų tos šakos kultūra.

Knygos turinio santrauka: Rogės, Pakinktai; Jų gamintojai, įrankiai, medžiaga ir gaminių pardavimas. Pateikti šaltiniai, iliustracijų metrikos ir santraukos (reziūmė) vokiečių ir rusų kalbomis. Iš tikrųjų autorė neap- siriiboja faktais nuo 19-ojo amžiaus vidurio. Ji keletą kartų nukreipia skaitytoją į 17-o amžiaus dvarų inventorių, 1588 metų Lietuvos Statutą ir praėjusiųjų amžių literatūrą. Daugumą medžiagos autorė surinko anketomis ir per ekspedicijas į kaimus ir miestelius. Rogių, pakinktų klasifikacija ir gausūs, įvairūs pavadinimai pavaizduoti geografinėse kartogramose, kurių suskaičiavau net 26. Knygos įvade suminėti keli Lietuvos etnografiniai, anksčiau paskelbę studijinių straipsnių apie šio veikalą objektus: S. Bernotienė, R. Merkienė, V. Milius. Baltijos kraštuose naudotas rogės tipizavo estų etnologas A. Viies. Dar keli autoriai yra rašę apie rogės, račius, lankų lenkima atskirose vietovėse.

1971 metais Lietuvos muziejuose (šešiolikoje) buvo tik 22 senovinės rogės. Septynerios jų — išieginės. Lietuvos nacionaliniame (valstybiniame?) muziejuje eksponuotas 17-ojo amžiaus Lietuvos didiko važis, tokios rogės. Ikonoografinės medžiagos senose leidiniuose labai maža. Paprastos rogės turi natūralaus išlenkimo pavazas. Prašmatnesnės rogės turi dirbtinai išriestas pavazas. Jos

Kadangi Julijus Tamošiūnas man teko gerai pažinti ir kukliai prisidėti prie jo projekto — lietuvių bibliografijos išleidimo, norisi paraginti visus Juliaus Tamošiūno bičiulius ir buvusius rėmėjus ir toliau darbuotis, kad visi velionio užsimojimai būtų realizuoti.

Rašytojų Ichoko Mero ir Nijolės Jankutės nuotraukos ir kūrų bos pavyzdžiai Maironio literatūros muziejuje, Kaune, kur 1995 m. spalio 27 d. buvo atidaryta paroda „Išėjimo proza“ ir vyko konferencija „Išėjimo proza 1945-1965 metais“. Šiuo metu muziejuje veikianti paroda tęsis iki balandžio mėnesio.

A.a. bibliografas Julius Tamošiūnas

EDVARDAS ŠULAITIS

Sausio 13-oji lietuviams yra atmintina diena ir ją daugelis lietuvių tėvynėje ir užsienyje dar ilgai minės. Tą dieną 1995 metais mirė ir lietuvių spaudai daug nusipelnęs žmogus — Julius Tamošiūnas. Jis daugiausia yra žinomas dėl dviejų *Lietuviškų periodinių leidinių bibliografijos* tomų išleidimo. Pirmasis tomas, pasirodęs 1991 metais, apėmė 1832–1982 metus, o antrasis, išėjęs 1994 metais, apėmė 1983–1993 metus. Prieš tai 1988 metais Julius Tamošiūnas parengė ir išleido *Lietuviškos periodinės spaudos kolekcijos parodos katalogą 1883–1940 m.* Tai neįkainojamas vertės veikalas mūsų spaudos istorikams ir bibliografams. Jis vienas šių leidinių sudarė, paruošė spaudai ir savo lėšomis išleido. Normaliai tokiame darbe atlikti Lietuvoje buvo formuojamos didžiulės darbuotojų grupės.

Jo dvitomis bibliografijos veikalas susilaukė reikiamo įvertinimo jau po mirties. 1995 m. sausio 21 d. Kauno viešojoje bibliotekoje įvykusiame renginyje Julius Tamošiūno šeimai buvo įteikta išeivijoje mirusio žurnalisto Vinco Rasteno vardo premija, kurią įsteigė New York'e gyvenanti jo našlė Emilija Rastienė. Apie šios premijos paskyrimą pats Julius Tamošiūnas sužinojo, būdamas sunkios ligos patale ir dar spėjo pareikšti, „kad gyveno ir dirbo ne dėl apdovanojimų“.

Šiemet sausio 16 dieną į Kauno Maironio literatūros muziejų vėl rinkosi Kauno kultūrininkai pažymėti Juliaus Tamošiūno mirties metines. Prie šio minėjimo suorganizavimo daug prisidėjo Kauno kultūros veikėjas ir Juliaus Tamošiūno artimas draugas Pranas Majauskas. Dėl didelio

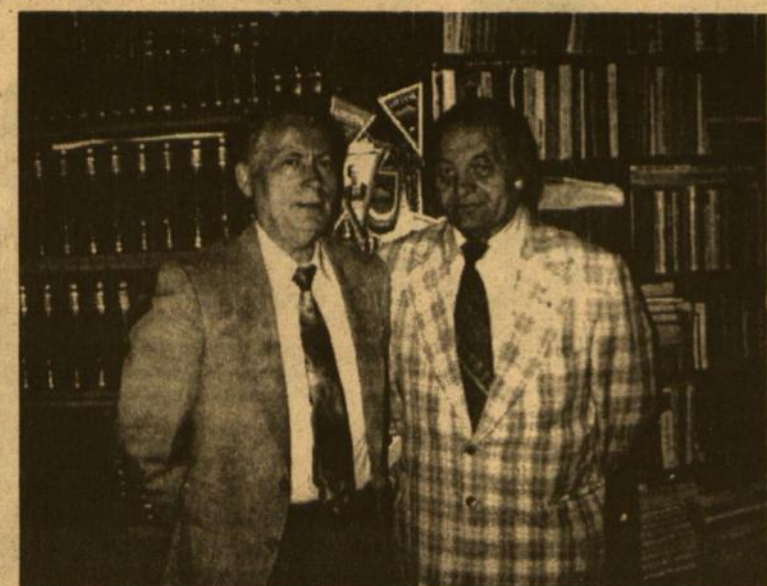
sniego negalėjo atvykti toliau gyvenantieji kultūros darbuotojai. Tačiau vis tiek, nugalėję nepravažiuojamus kelius, atvyko didokas būrys šio darbštus tautiečių gėrbėjų. Jų dalis čia viešai prisiminė bendravimą su iškėlusiu amžinybės, nušvietė jo pasisventimą lietuviškai spaudai. Minėjimo metu buvo parodytas filmas apie pirmąją Juliaus Tamošiūno spaudos parodą. Čia buvo išdailinti Juliaus Tamošiūno atminimui išspausdinti atvirukai, kurių pirmoje pusėje įdėta didelė Juliaus Tamošiūno nuotrauka, o antroje — Kaune leidžiamo kultūros žurnalo *Santara* vyriausio redaktoriaus Romualdo Norkaus prasmingos mintys. Čia, šalia kitų dalykų, sakoma:

„Velionis, ilgas metus kentęs Vorkutos lagerių žiaurumą, patyręs daug fizinių ir dvasinių nuoskaudų, užuot kerštavęs ar demonstravęs asmenines skriaudas, žmonėse ieškojo gėrio daigų, kaip retas jais mokėjo džiaugtis.

O laimingiausia Julijui akimirka būdavo, kai atokiausioje Lietuvos sodyboje aptikdavo retesnį laikraštį, žurnalą, knygą. Kantriai jis kaupė lietuvių periodikos kolekciją, ją profesionaliai klasifikavo. Įveikęs begalę finansinių ir leidybos sunkumų, išleido du svarius *Lietuviškų periodinių leidinių bibliografijos* tomus... Dar, matyt, praeis nemažai laiko, kol tik kamai bus įvertintas velionio Juliaus trūsas. Jam nerūpėjo nei mokslo laipsniai, nei kiti išskaičiavimai, išskyrus meilę lietuviškam žodžiui. Tik dabar pradeda mę pajusti, kokią ryškia vietą šis kuklus ir darbštus žmogus užėmė mūsų kultūros istorijoje“.

Beje, mirties metinių proga Prisikėlimo parapijos bažnyčioje Kaune šv. Mišias aukėjo didelis Juliaus Tamošiūno rėmėjas ir gerbėjas kun. Ričardas Mikutavičius.

Tamošiūnas gimė 1926 m. gegužės 15 d. Utenos apskrityje,

Kolekcionierius, bibliografas ir leidėjas Julius Tamošiūnas su jo bibliotekos, Kaune, prieš keletą metų kartu su jį aplankiusiu žurnalistu iš Čikagos Edvardu Šulaitiu.

kaustytos geležimi. Lietuvos muziejų medžiaga rodo, kad 17-18 amžių Lietuvos didikų važiai buvo išriestomis pavazomis. Turėjo tokių ir kai kurie valstiečiai. Rogės su natūraliai lenktomis pavazomis galėjo pasigaminti beveik kiekvienas ūkininkas ar valstietis. Rogės su dirbtinai išriestomis pavazomis gamino amatininkai. Dauguma jų turėjo savo dirbtuves miesteliuose. Tai buvo račiai, pakinktininkai, staliai, kalviai. Galėjo pragyventi iš amato. Turėdavo mokinių — gizelių. Amatininkai buvo ne tik lietuviai: daug jų buvo žydai, o Vidurio ir Rytų Lietuvoje — rusai, atsikėlę į Lietuvą po 1863 metų sukilimo ar jų palikuonys. Vakarų Lietuvoje dalis amatininkų buvo vokiečių kilmės. Račių ir kalvių centras Žemaitijoje buvo Varniai. Čia tarp 1910–1930 metų pagarsėjo kalviai broliai Navickai, Vasiliauskas, Juška, Lukošius. Medinės rogės ir vežimų dalis dirbo račiai Jucius ir Krajinskis. Dar buvo brikelių bei rogių dažytojai, žydai ir lietuviai. Kai kurie jų sugebėdavo išgražinti rogių ir brikelių šonus gelių ar kitokiais dekoratyviniais raštais.

Šis Janinos Morkūnienės veikalas yra ne tik etnografinių tyrimų santrauka, objektų aprašymas, bet netiesiogiai ir vadovėlis būsimiesiems amatininkams. Daugybė brėžinių parodo ne tik rogių ar šlajų pavidalą, bet ir jų konstruktyvines detales, sandūras. Panagrinęta gamybos eiga, medžiagos paruošimas. Net 14 puslapių skirta tame amate naudotiems įrankiams pavaizduoti piešiniais ir aprašymais. Tai yra ne abstraktūs paveikslėliai, o kiekvienas naudotas, su vietovės nurodymu ir informacija, kuria me dešimtmetyje naudotas. Detalesniam aprašyti ir iliustruoti pakinktų gamyba. Suminėta daugiau amatų centrų Lietuvoje. Savo išvadose autorė pažymi, kad Lietuvos valstiečių darbinės ir išieginės rogės buvo panašios ir vakaru, šiaurės ir rytų kaimynų gaminius. Vėl pakartota, kad vežimų, rogių ir pakinktų gamintojai gyveno daugiausia miesteliuose, taigi jie — ne valstiečiai. Pagal *Didįjį lietuvių kalbos žodyną*, valstietis — kas verčiasi žemės darbu, žemdirbis. O ūkininkas — tai didesnis ar vidutinio žemės ploto savininkas, privatus žemdirbys. Iš Morkūnienės tekstų, aišku, kad dauguma rogių, ypač geresnės rūšies, pirkdavo ūkininkai, dvarininkai, šiek tiek ir miestelėnai. Ne tik valstiečiai. Todėl ir šios knygos antraštė galėjo būti labiau apibendrinta, kad ir taip: Rogės, pakinktai ir jų gamyba Lietuvoje.

• Paroda „Slaptas menas“ (Smuggled Art) bus atidaryta kovo 8 dieną, penktadienį, 7 v.v. Balzoko Lietuvių kultūros muziejuje, Čikagoje. Parodoje bus rodomi iki 1989 metų slapta atgabenti neoficialiosios lietuvių kultūros kūriniai, dabar esantys privačiose kolekcijose. Taip pat bus galima pamatyti ir prisiminti knygas ir žurnalus, slapta vežtus į Lietuvą ir padėjusius žmonėms nesugniužti. Daugiau informaciją galima gauti kreipiantis į Daną Lapkų, 312-582-6500.

PATIKSLINIMAS

Straipnio „Los Angeles dailių menų klube“ (*Draugo* kultūrinis priedas, 1996 m. sausio 27 d.) autorius prašo patikslinti, kad Dailių menų klubo susirinkime 1995 m. lapkričio 26 d. buvo kalbėta apie dailininko Mykolo (ne Antano) Paškevičiaus knygą. Ją išleido dr. Charles T. ir Alyja Clegg.

Alfonsas Dargis

1992

Alfonsas Dargis (1909-1996)

(Atkelta iš 1 psl.)

ta. Iš tolo ir net kelis kartus nuvykusiame pasidairyti atrode, kad Europa yra tokia pat, tai išėjus į pensiją galutinai pasiryžo išvykti. 1985 metų pradžioje išleido. Susirado gražią vietą Šveicarijos pasienyje, bet atminty teberusenancijos Vokietijos neberado. Skundėsi, kad niekam jokia kultūra neberūpi. Visi sumaterialejo. Tępė tik užsidirbti pinigų, pageris ir pavazinėti. Dar slėgė ir vienumas. Draugai pasiliko čia, o ten naujų susirasti nebebuvo kaip. Ir dėl amžiaus, ir dėl skirtingo žvilgsnio į pasaulį.

Ir jaunose dienose Alfonsas buvo neramus. Įstojęs Mažeikių gimnazijon, ėmė leisti laikraštuką „Mokiniukas“. Pats prirašydavo pats įspiešdavo, pats šafiro grafu spausdino ir mokykloje pardavinėjo, rodos, po 50 centų. Vėliau šalia piešimo, jau Meno mokykloje būdamas, 1931 metais išleido poezijos knygutę *XX amžiaus veidas*. Poetu netapo. Gal ir ne visiškai taip. Aš pats ne kartą žiūrėdamas į jo paveikslus esu pavadinęs jį teptuko poetu. Bet žodiniu netapo. Knygutėje pirmu eilėraščiu lyg ir išpranašavo savo gyvenimą: „Žinau, menu dar kaip širytį aš gavau rožančių. / Man atidarė vartus, / parodė kelią pasaulin, / ir einu vargą nešinas, / lyg Kristus kryžių. / Šiandien, gal ir rytoj, ta pati litanija / skurdo dainą keliaudamas girdžiu“. 1995 m. spalio mėn. 15 d. tos pačios knygutės gale pats savo ranka dar įrašė: „Mama, kodėl tavo kaulai Sibiro miškuos? / Mama, pasakyk man tu! / Tu šeimynom, tautai duoną davei. / Ant kaimynų blogo žodžio nepasakei. / Mama, kodėl tavo kaulai Sibiro miškuos? / Mama, pasakyk man tu!“

1994 metų balandžio 24 dieną mirė Alfonso žmona Lee, ir jis paliko vienas, vienumo tikrai prislėgtas. Ir sveikata gerokai sumenko. Skundėsi, kad sunku vaikščioti, kojos nenori klautyti, galva svaigsta. 1995 metų pradžioje persikėlė į kitą butą, taip pat prie Boden'o ežero. Tada rašė: „Būtas žemutiniame aukšte, gražus, vieta rami. Namų savininkai ponai Middekes. Jų šeima pažinėjau jau dešimt metų. Širdingai, malonūs žmonės, bėdoje visada sulauksi pagalbos. Ponia Renatė Middeke mane globoja kaip mama savo sūnelį“.

Šių metų sausio 13-ą tą pačių žmonių globoje ir numirė. Taip savo kojomis tėvų žemės ir nebeplietė, o pelenus prašė palaidoti šalia žmonos, su kuria vargais ir džiaugsmiais dalinosi beveik 50 metų. Svajojų 1995 metų lapkričio 24 dieną švęsti auksinės vestuvės, nes tikrosios vestuvės nė kiek nebuvę panašios į žemaitiškas. „Po santuokos apeigų keturi asmenys ėjom ir restoraną vestuvinių pietų valgyti. Gavom

Alfonsas Dargis

Prisiminimai, 1992

žirnių sriubos, bet reikėjo pridėti riebalų kortelę. Kai kelneris sužinojo, kad tie pietūs mums nekasdieniniai, atnešė dar po lėkštę tos pačios sriubos, net ir kortelių nebereikalavo. Tai mums buvo lyg

ir vestuvių dovana. Po pietų žmona nuėjo į mūsų kambariuką, o aš į teatrą dirbti Carmen dekoracijų“ rašo pats Alfonsas. Ar tai nė kiek nepanašu į anksčiau cituotą jo eilėraštį?

Alfonsas Dargis

Piemenuko daina, 1991

Paul Verlaine (1844 - 1896)

KELIONĖ

Sunkioj, klaidžioj nakties kelionėj,
Kai vargo dėjosi vis daugiau,
Man ranką padavei maloniai.

Beklystant toliuos, pagaliau
Aušros suspindo man švieselė:
Žvilgsniu skleidei man rytą jau.

Kai nykų kelią mint turėjau,
Kur rast paguodos negali,
„Dar nesustok!“ drąsa lydėjai.

Baugu, ir liūdna, ir skausminga
Man buvo tam sunkiam kely,
Bet meilė pergale sėkminga

Į džiaugsmą mus atvest padėjo.

LIETAUS DAINA

Kai lietus ima krist
Ašarom virš namų,
Ko ir mano širdis
Suplūsta gaudumu?

O, tu giesmė lietaus
Žemėj, viršum stogų:
Nieko nėra taip brangaus
Mano širdžiai, kaip tu.

Tavo skundo gaida
Dilgo širdį ir man.
Ką, ar ji apvilta?
Veltui skęsta skausman.

Kas, o kas pasakys,
Ko be neapkantos
Ir be meilės širdis
Vis kentėt nesustos?

KALĖJIME

Danguš ten, viršum stogo,
Toks tyras, mėlynas,
Ir medis viršum stogo
Linguoja sau šakas.

Dangu, kuris matyt ten,
Lyg skambina varpai;
Paukštelis medy, kurs matyt ten,
Sau gieda nuoširdžiai.

O Dieve, kaip smagu ten,
Kaip paprasta, ramu,
Ir paklaustyt smagu ten
Iš miesto atgarsių.

— Sakyk tu, kurs pravirkęs
Esi šiam pastate,
Ką padarei pravirkęs
Su savo jaunyste?

NUOSTABUSIS VAIKAS

Aš ir vėl mačiau tą nuostabų vaiką,
Ir vėrės manyje žaizda paskutinė,
O skausmas kilnesnis žadėjo tai, ko
Mes trokštame, mirties dieną atminę.

Geroji strėlė vėrė žaizdą iš naujo!
Ir toji rinktinė, reta valandėlė
Mane iš sapnų skrupulingu prikelė —
Naują giesmę gieda krikščioniškas kraujas!

Dar girdžiu, dar matau. Įsakų paklaustyt
Lengva man! Ir ką reiškia tai — išmanyt.
Vis girdžiu ir matau! Geros mintys prabyla!

Ateitis, nekalumas! Tai kaip aš, regis
Kaip jūs nemylėsiu, sudėtos taip tykiai,
Jūs gražios rankutės, mums užspausių akis!

AGNUS DEI

Karčios žolės tieško avinėlis,
Ne cukrų, o druską jis pamėgęs,
Nuo žingsnių jo, lyg nuo lietaus, aidi smėlis.

Pasiėks jis savo tikslą žūt ar būti,
Tvirtai pramušęs galva alei kliūtį,
Subliovimu pradžiuginęs motutę...

Dievo Avinėli, kurs mus gelbėt bėgi,
Dievo Avinėli, kurs mus rast pajėgi,
Dievo Avinėli, mūs pasigailek!

Apsaugok mus nuo karo, duok ramybę,
Tu nuogastus ir mylintis teisybę,
Su Dievu Tėvu amžinoj vienybėj.

O, MANO DIEVE, MEILE LAIMINĖS

O, mano Dieve, meile laimines
Mane: žaizda pravirus tebevirpa,
O, mano Dieve, meile laimines.

O, mano Dieve, išgąsty klupau
Aš, įdagą dar griausmas tebeskelbia,
O, mano Dieve, išgąsty klupau.

O, mano Dieve, žemėj ologio daug,
Bet tavo garbės šviesą aš išnydau,
O, mano Dieve, žemėj blogio daug.

Tu mano sielon meilės Vyno pilk
Ir ją pasotink savo stalo Duona,
Tu mano sielon meilės Vyno pilk.

Štai mano kraujas nepralietasai,
Nevertas kūnas tavo kančiai nešti,
Štai mano kraujas nepralietasai.

Štai mano gėdų kaitusi kaktą,
Garbingom tavo kojom tik kedutė,
Štai mano gėdų kaitusi kaktą.

Štai mano neveikli, vangi ranka
Užkurt ir šventai aukai dūmam skeisti,
Štai mano neveikli, vangi ranka.

Štai mano plakus išdidžiai širdis,
Kad Kalvarijos dygliuose virpėtų,
Štai mano plakus išdidžiai širdis.

Štai mano kojos, klydusios keliuos,
Kad tavo balsas jas lydėtų,
Štai mano kojos, klydusios keliuos.

Štai mano balsas, apneštas melu,
Kad gaudžiai Atgailos malda prabilų,
Štai mano balsas, apneštas melu.

Štai mano akys, žvalgesios tuščiai,
Kad ašarų srovė jos nusiplautų,
Štai mano akys, žvalgesios tuščiai.

O Dieve, versme meilės ir aukos,
Tau mano nedėka gili kaip jūra,
O Dieve, versme meilės ir aukos.

O Dieve šventas, baime sukrečias,
Kokia gili bedugnė mano kaltės,
O Dieve šventas, baime sukrečias.

O Dieve džiaugsmo, gėrio ir taikos,
Kai vienas ašėjau tamsoj su baime,
O Dieve džiaugsmo, gėrio ir taikos.

Tą viską, mano Dieve, tu žinai,
Ir kad už vargšą aš dar vargingesnis,
Tą viską, mano Dieve, tu žinai.

Ir kad tik tai galėjau tau atnešti.

Vertė ALFONSAS TYRUOLIS.

Prieš šimtą metų šios žemės kelionė baigė žymusis prancūzų poetas Paul Verlaine, simbolizmo pirmtakas, skambios, muzikalios ir kaidrios lyrikos kūrėjas. Grįžęs į katalikybę po kai kurių klystelių, išleido poezijos rinkinį *Išmintis*, kur po ankstesnių eilių „parnasinės“ intonacijos pasigirdo religinės ekstazės ritmai su prancišioniško nuolankumo ir atgailos proverbiais. —A.T.

Aukso medalis lietuviui architektui

Lietuvių kūrybinis veržlumas tiek tėvynėje, tiek išeivijoje pasi-reiškia įvairiose mokslo ir meno srityse. Nors šiame krašte tarp milžiniško skaičiaus profesionalų yra sunku išskirti, tačiau lietuviškas genijus prasiveržia ir suži-ba, kaip vakarinė žvaigždė pla-čiame šio krašto horizonte. Ji daž-nai pastebima, pažymima ir įra-šoma į ryškių žvaigždžių sąrašus.

Vienas tokių ryškių talentų, pa-sižymėjęs architektūros mene yra architektas Algimantas Bublys, kuris 1995 m. lapkričio mėn. 17 d. buvo apdovanotas aukso meda-liu ir aukščiausiu garbės žyme-niu savo profesijoje.

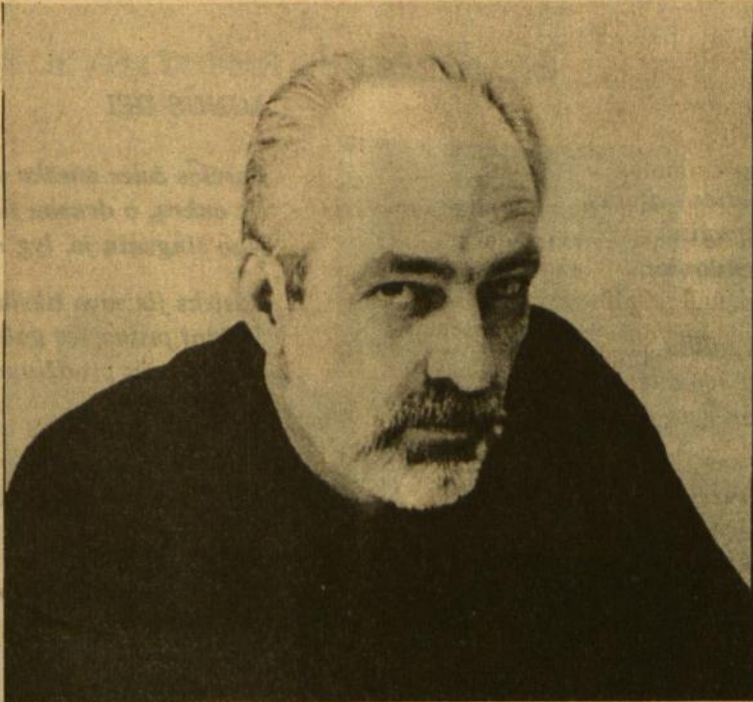
Šis nepaprastas atžymėjimas ir aukso medalis Algimantui Bub-liui buvo įteiktas šio krašto Ar-chitektų sąjungos metinės šven-tės metu, kuri vyko Detroit'o me-no muziejaus auditorijoje. Algi-mantas Bublys buvo vienas iš keturių šiai premijai nominuotų kandidatų. Tad Algimanto Bublio kandidatūra atsėrė likusių trijų, nes jo 30 metų darbo patir-tis ir pasižymėjimas architektūros meno idealui užtikrina jam kelią į laimėjimą.

Algimantas Bublys gimė Tau-ragėje 1941 metais. 1944 metais, sovietams antrą kartą okupavus Lietuvą, jis su savo tėveliais pasitraukė į Vokietiją. 1949 me-tais Bublių šeima emigravo į Ameriką. Čia 1965 metais Det-roit'e baigė universitetą baka-lauro laipsniu iš architektūros.

1965–1967 metais Bublys atli-ko karinę tarnybą ir ją baigė in-žinerijos leitenanto laipsniu. Tar-naudamas JAV kariuomenėje, buvo išvykęs į Korėją ir Okina-vą. Daug keliavo po Azijos kraš-tus ir Europą. Vėliau, kaip rezervistas kapitono laipsnyje, atliko dar ketverius tarnybos metus.

1968 metais pradėjo architekto karjerą Gunnar Birkerts firmoje, Birmingham, Michigan. Čia jis atliko daug darbų, kaip vyriausias projektuotojas, kurie ne tik jo karjerai buvo reikšmingi, bet ir Gunnar Birkerts firmai suteikė tarptautinio pripažinimo. Iš to laiko pažymėtinų darbų yra Feder-al Reserve banko statyba Min-neapolis, Minnesota, IBM kompiuterių gamykla Sterling Forest, New York, ir New York'o valsty-binio universiteto auditorija bei sporto salė.

1972 metais Algimantas Bub-lys pradėjo dirbti O'Dell Hawlet

Algimantas Bublys

ir Luchenbach firmoje, Birming-ham, Michigan. Čia kurį laiką dirbo kaip projektuotojas, statant Flat Rock municipalinius pasta-tus. Kartu dirbo ir kaip privatus architektas, projektuodamas ko-mercinis ir rezidencinius pasta-tus.

1973 metais su savo buvusiu bendramokslui sukūrė Bidi-gare/Bublys architektūros firmą Bloomfield Hills, Michigan. Šią firmą jie išlaikė septynerius metus, versdamiesi privačia praktika, projektuodami lengves-

nio tipo komercinius ir residen-cinius pastatus.

1980 metais Algimantas Bub-lys įsijungia į progresyvią šimto asmenų, t.y. architektų ir planuo-tojų, Rossetti firmą, kurios pagrindinė įstaiga yra Detroit'e ir šalutinės Dallas ir Los Angeles. Ši firma pagarsėjusi savo monu-mentaliom statybom, statant di-delių korporacijų pagrindinius įstaigų pastatus ir taip pat moks-lo, sveikatos ir pramogų pastatus.

I šią firmą Algimantas Bublys buvo priimtas kaip projektavimo

direktorius. O po metų darbo jau buvo išrinktas šios firmos vice-prezidentu. Taigi Bubliko nepa-prastas darbštumas, sąžiningu-mas ir talentas buvo firmos paste-bėtas ir atitinkamai įvertintas. Tokio pat pasižymėjimo ir meilės architektūriniam idealui jis rei-ka lauja ir iš savo pavaldinių bei bendradarbių. Toks darbo supra-timas nepaprastai sustiprino fir-mos autoritetą ir iškėlė jos vardą ne tik Amerikoje, bet ir užsienyje.

Tarp daugelių šioje firmoje Algimanto Bubliko atliktų darbų paminėsiu tik keletą: EDS Eastern Regional Center, Camp Hill, PA; Wiltern Center, Los Angeles, CA; Ford Motor Land Corporation, Fairlane Office Center, Dearborn, The Centrum, Dallas, Texas; The Palace, Au-burn Hills, Michigan; The New Pine Knob Music Theater, Inde-pendence Township, Missouri. Ir daugelis kitų, kurių čia neįmano išvardinti. Tektų pažymėti tik dar vieną projektą, kurį minė-tai firmai laimėjo Algimantas Bublys, tai vieno bilijono dolerių vertės statinys, būtent Detroit'o aerouosto tarptautinio terminalo praplėtimo projektas, iskaitant ir dviejų milijonų kvadratinų pėdų požeminės tranzito sistemos ir la-bai modernios bagažo paskirsty-mo sistemos. Taigi tokie Algi-manto Bubliko suprojektuoti sta-tiniai firmai ne tik atnešė daug pel-no, bet taip pat ir aukštą pres-tižą.

Šiuo metu pagal Bubliko projek-tą Grand Rapids, Michigan, statoma 12,000 sėdimų vietų Van Andel arena. Taip pat jis projek-

tuoja 30 milijonų dolerių vertės užsakymą praplėsti Rochester, New York, areną nuo 8,000 iki 12,000 sėdimų vietų.

Savo karjeros eigoje Algiman-tas Bublys iki šiol jau yra gavęs daugiau kaip 40 premijų už ne-paprastai sąžiningai ir tobulai atliktus projektus. Tad nenuo-stabu, kad už tokį didelį įnašą į architektūrinį meną ir architek-tūros mokslą bei praktiką 1986 metais jis buvo išrinktas San An-tonio, Texas, Amerikos architek-tų instituto garbės nariu.

Savo profesijos žiniomis Algi-mantas Bublys dažnai dalijasi įvairiuose suvažiavimuose, sim-poziumuose, skaitydamas paskai-tas ir lektoriaudamas Michigan universitete, Lawrence technolo-gijos universitete ir Detroit'o uni-versitete. 1995 metais jis daly-vavo viename projektų konkurse Koeln'e, Vokietijoje.

Lietuvių išeivijos pasaulyje jis taip pat nesvetimas. 1981 ir 1985 metais aktyviai dalyvavo su pa-skaitom Mokslo ir kūrybos simpo-ziume Čikagoje. 1993 metais jis buvo organizatorius ir paskaiti-ninkas architektūrinio meno sek-cijos vykusiame simpoziume Či-kagoje.

Algimantas Bublys yra Detroi-t'o Lietuvių bendruomenės narys, priklauso ateitininkų organizaci-jai. Vedęs žinomą ateitininkų vei-kėją Birutę Baltrušaitytę ir augi-na dvi dukras Mildą ir Liną.

Tenka pasidžiaugti architekto Algimanto Bubliko profesiniais lai-mėjimais ir palinkėti energijos ir sveikatos jo kūrybiniame darbe.

H. S.

Seniausia dailės mokykla Washington, DC

EDITA NAZARAITĖ

Sostinėje Washington'e viskas žydi: pavasarį žiedų purslais apsi-pila japoniškos vyšnios, raudono-mis ir rožinėmis spalvomis nuvil-nija krūmai ir medžiai, vasarą linksmausiomis spalvomis klega-gėlynai; ir prie Lietuvos ambasa-dos tulpės tautinėmis spalvomis suplevėsuoja.

Na, o kultūra ir menas čia žydi visais metų laikais. Galybė Wa-shington'o muziejų ir galerijų bei kitų kultūrinių ir istorinių objek-tų pritraukia kasmet daugiau nei dvidešimt milijonų turistų.

Seniausias Washington'o mu-ziejus Corcoran buvo įkurtas

1869 metais, neoklasicistinės ar-chitektūros pastate. Baltieji rūmai stovi kitoj gatvės pusėj. Tais pačiais metais New York'e buvo atidarytas Metropolitan dai-lės muziejus bei dailės muziejus Boston'e. Maždaug po penkioli-kos metų prie Corcoran mu-ziejaus buvo įsteigta ir dailės mo-kykla. Tuo metu Amerikoje dai-lės mokyklos paprastai kūrėsi prie muziejų, tačiau laikui bėgant jos augo ir plėtėsi, ėmė stigti vietos studentams, ir dauguma dailės mokyklų nuo muziejų atsi-skyrė, tapo nepriklausomomis.

Corcoran dailės mokykla dar vis tebėra senas istorines tradicijas turinčiamis muziejaus pastate. Tokių su muziejumi draugaujan-čių dailės mokyklų šalyje beliko vos kelios.

Mane asmeniškai į šią mokyklą atvedė atsitiktinumas, o tiksliau pasakius — finansiniai. „Ameri-kos balso“ radijo nuotykiui. Ka-dangi Lietuvoje buvau gavusi grafikės specialybę, tai buvo ne-blogas pretekstas patekti į antrą Corcoran dailės mokyklos kursą. Ši viena seniausių Amerikos dai-lės mokyklų absolventams sutei-kia vaizduojamosios dailės, dizai-no arba fotografijos bakalauro laipsnius. Mokslas Corcoran dailės mokykloje brangus, vie-nuolika su puse tūkstančio me-tams, dar pora tūkstančių rei-kia pridėti knygoms ir dailės reikmenims. O ir pragyvenimas Washington'e — ne iš pigiausių.

Corcoran dailės mokykloje ne-mažai studentų studijuoja iš įvai-riausių Azijos, Afrikos, Europos šalių, daugiausia diplomatų vai-kai. Iš viso mokykloje yra trys šimtai studentų, dešimt iš jų gau-na finansinę mokyklos paramą. Tam dešimtukui ir aš priklausau, antraip tokių pinigų už mokslą pati susimokėti neįstengčiau.

Gerokai nudėvėtais balto mar-muro laiptais kasdien į paskaitas Corcoran dailės muziejuje skuba studentai, tarp jaunų veidų matyti ir vyresnio amžiaus, ta-čiau visi nusiteikę kūrybingai, kupini energijos ir naujų sumanymų. Menas tuo ir skiriasi nuo

sporto, jog čia nėra ribų amžiui.

Bohemiškuose Corcoran mu-ziejaus ir dailės mokyklos kori-doriuose pastebėjau vieną pagy-venusį, labai išraiškingo veido vyriškį, kiek į Albert Einstein panašų. Ką kuri mokyklos admi-nistratore man pašnibždėjo, jog tas žmogus yra muziejaus darbu-tojas, po karo atvykęs iš Latvijos. Latvis tai latvis. Aš latviškai nemoku. Jis į mane dėbėli, aš į jį — tuo ir baigiasi.

Kartą užsiėmimo metu skulp-tūros mokytojas pastebėjo, kad mano mėgstama forma — arka. Aš jam ir aiškinu, kad gimiau ir užaugau baroko mieste — Vilniu-je. „Vilniuje? Lietuvoje!“ bai-siausiai apsidžiaugė mano moky-tojas ir išlėkė į koridorių. Po kelių minučių atiteptą tą „latvi“. Sa-ko: „Tai Tonis, irgi lietuvis!“ Štai tokio keisto sutapimo dėka Corco-ran dailės muziejuje ir mokyklo-je atradau čia trisdešimt trejus metus išdirbusį Antaną Blažį, su-valkietį iš Kybartų. Corcoran muziejaus darbuotojai tikina, kad tik vienas Antanas Corcoran'e yra šitiek daug metų išdirbęs. Be-sikalbant paaiškėjo, kad ir aš To-niui buvau kaip latvis pristatyta, užtat ir jis, latviškai nemokėda-mas, į mane tik koridoriuje pa-dėbėdavo.

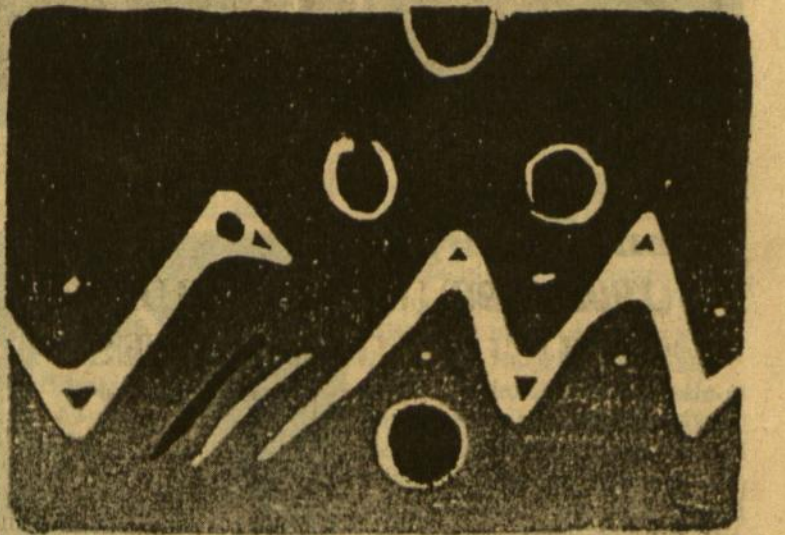
Bevažiudama iš turtingos Fair-fax'o grafystės į puošnų Washing-ton'ą vis pagalvoju: kas čia su tais lietuviais darosi? Tokia jau ne-gausi tauta, o kur tik beieitum, kur benuvažiuotum, būtinai ant lietuvių užsirausi. Ar ne paradok-sas?

Čikagietis prof. dr. Arvy-das Vanagūnas padovanojo Kauno Medicinos akademijos Gastroenterologijos klinikai biopsinių žnyplių bei kateterių, rinkinių, labai reikalingus, diagnozuojant bei gydant virš-kinamojo trakto ligas, kurių Lietuvoje, deja, nemažėja.

Ši dovana bus panaudota Lietuvos ligonių labai Kauno Akademiniuose klinikoje. Apie dr. Vanagūno paslaugą praneša Kauno Medicinos aka-demijos Gastroenterologijos kli-nikos vadovas, prodekanas Li-mas Kupčinskas, MD, kuris šiuo metu stažuojasi Loyola uni-versitete pagal prof. dr. R. Nemicko inicijuotą bendradar-biavimo programą tarp Lietuvos Medicinos mokyklų ir Loyola universiteto.

Viktorija Daniliauskaitė

Baltai I, 1988
Linoraizinis, 6,8 x 10 cm

Viktorija Daniliauskaitė

Baltai XXI, 1989
Linoraizinis, 6,8 x 9,8 cm

Trys naujos parodos Lietuvių dailės muziejuje

Ateinanti šeštadienį, kovo 2 dieną, Lietuvių dailės muziejuje, Pasaulio lietuvių centre, Lemont, Illinois, atidaromos trys naujos parodos: Viktorijos Daniliauskaitės linoraizinių paroda „Baltai“, Kęstučio Musteikio keramikos paroda „Žemės atspalviai“ ir Algio Kemėžio fotografijos „Holy Cow“. Parodų atidarymas bus nuo 7:30 iki 9 v.v.

Pasaulio lituanistų bendrijos konferencija

Šių metų liepos 4-6 dienomis Vilniuje **Pasaulio lituanistų bendrija**, siekdama aptarti lietuvių istoriografijos, kalbotyros, literatūrologijos, folkloristikos, kultūrologijos raidos perspektyvas, rengia konferenciją „Lituanistika XXI amžiaus išvaka-rėse: tyrinėjimų prioritetai, meta-dai ir naujovės“.

Konferencijos rengėjai siūlytų svarstymams šias bendras temas:

1. Lituanistika naujų visuomeninių ir kultūrinių iššūkių akivaizdoje

Tradiciniai ir nauji uždaviniai. Ar pakitusi visuomenės būklė neiškelia naujų tyrinėjimo vėrtų objektų? Kaip galėtų kisti pati lituanistikos samprata atsinaujinant mūsų visuomenei? Kintantis lituanistikos visuomeninis

vaidmuo ir „stiliaus inercija“. Ty-rinėjimų laisvė ir interpretacijos ribos. Socialinė konjunktūra: ideologizacija, mitologizacija. Litu-anistika savoje valstybėje: atsive-riancios galimybės ir pagundos.

2. Lituanistikos atsinaujinimo būdai ir galimi raidos ke-liai

Neišnaudotos naujų metodų iš-galės istoriografijoje, kalbotyroje, literatūrologijoje, folkloristikoje. Naujų ir senų metodų galimybių patikrinimas. Lituanistika ir hermeneutika: interpretatoriaus savivoka ir laikysena. Įvairių lituanistikos sričių sąveika: prie-laidos ir pozityvios perspektyvos. Lituanistika ir Europos, pasaulio humanitariniai bei socialiniai mokslai, dialogo galimybės. Tyri-nėjimų prioritetai: aktualiausias sritys, temos, problemos.

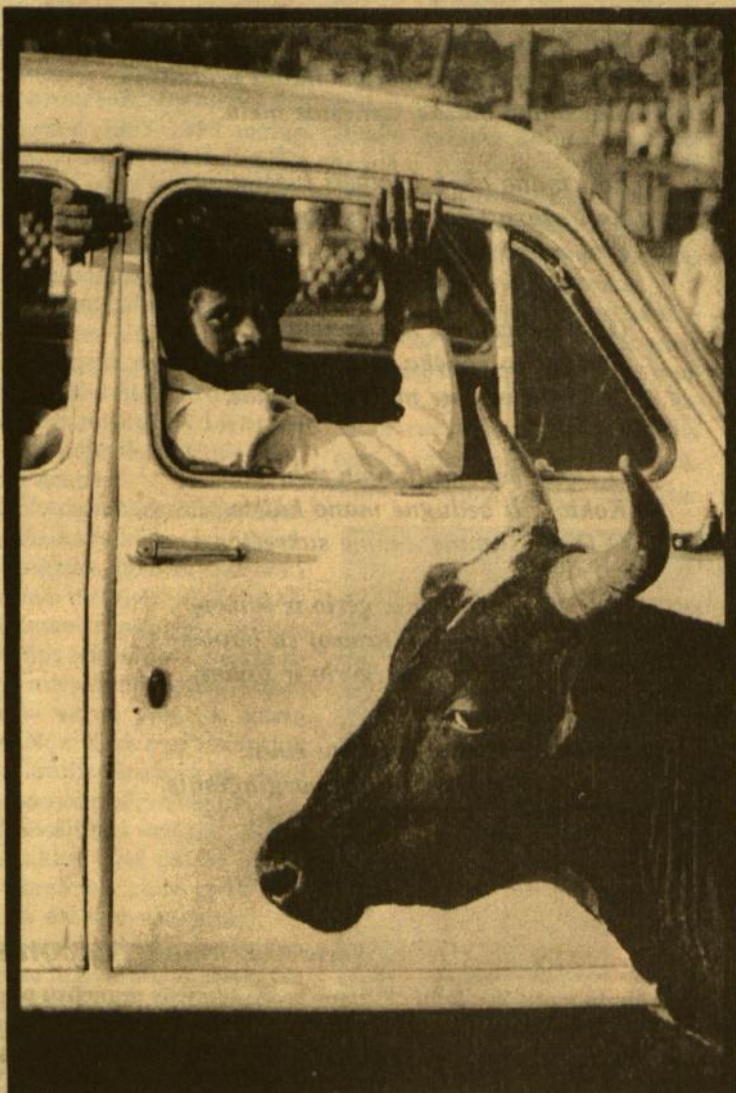
3. Lituanistikos centrai ir jų veiklos modeliai

Tradicijos ir naujovės. Tikra ir tariama veiklos gyvybė. Lituani-stų generacijos: perimamumas ar konfliktas. Lituanistikos „mo-kyklos“ ir „gamyklos“. Lituani-s-tikos studijos: organizacinių ir struktūrinių pokyčių reikšmė. Įprastos ir naujos centrų funk-cijos. Lituanistikos leidyba: teks-tologijos ir palikimo interpreta-vimo problemos. Mokslinių cent-rų sąveikos ir bendrų projektų galimybės.

Konferencija vyks Vilniaus pe-dagoginiame universitete, Šev-čenkos g. 31, Vilnius.

Numatoma pranešimų trukmė — nuo 15 iki 30 minučių.

Pranešimų temas su tezėmis prašoma siųsti iki kovo 15 dienos šiuo adresu: Darius Kuolys, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Antakalnio g. 6, 2055 Vilnius.

Algio Kemėžio fotografija

Mysore, Pietų Indija

Iš parodos „Holy Cow“, kuri bus atidaryta Lietuvių dailės muziejuje, Le-mont, Illinois, kovo 2 dieną.

Kęstutis Musteikis

Iš parodos, atsidarysiančios Lietuvių dailės muziejuje, Lemont, Illinois, kovo 2 dieną.

„Bandant skristi“, 1993
Molis/oksidai, 5" h x 9.5" x 3"